

CU PETER BROOK ÎNTRE „A FI ȘI A NU FI ÎN ROMÂNIA“

Total părea de-a dreptul firesc în acea după-amiază pariziană în care urma să-l întâlnesc pe Peter Brook pentru câteva minute. Începuse repetițiile cu Furtuna.

„Bouffes du Nord” scria undeva sus, pe firma cafenelei aflate în vecinătatea celebrului teatru cu același nume. Înăuntru, o trupă de interpreți, de jur-împrejurul unei mese, la ora prânzului. Rareori am văzut o adunare așa de pestrată: erau negri mari, negri mici, oameni cu pielea smeadă sau găbule, fete cu chipul solar. Era un fel de Arcă a lui Noe a raselor umane, iar el, Brook, așa cum a apărut dintr-o dată în fața mea, liniștit și stotștiutor, mi s-a părut a fi Noe în persoană.

- Cum te cheamă? m-a întrebat.

- ...
- Să stăm jos.

- De ce n-ați mai venit în România?
- Fiindcă ar fi trebuit să vin într-o perioadă mult prea apropiată de alegerile din mai, și nu doream asta.
- Toată lumea vă așteaptă, pentru generațiile tinere de oameni de teatru sinteți o legendă vie.
- Și eu vreau să vin în România, crede-mă. Este una dintre puținele țări din est pe care nu am vizitat-o niciodată.
- Cum adică? N-ați fost și dumneavoastră prezent atunci când Visul unei nopți de vară se juca la București în turneu?
- Nu. N-am însoțit turneul. De aceea aș fi vrut să vin acum. Și poate că am să vin. Prin toamnă. După ce termin Furtuna... Spune-mi, crezi că va reveni comunismul la vol?
- Nu știu.
- Dar ce crezi?
- Cred că situația nu va fi în nici un caz una înfloritoare. Mi se pare că sîntem încă prea buimaci...
- Ce părere ai despre oamenii care sînt acum la putere la vol?
- Mi se pare că eu trebuia să vă pun întrebările.
- Cum e primul vostru ministru, Roman îl cheamă, nu?
- Dar dumneavoastră cum credeți că e?
- Guvernul a făcut foarte multe declarații. Să vedem ce va fi acum, după alegeri. Dacă se reinstaurează forme comuniste la vol în țară nu e bine. Artă are nevoie de libertate.
- De aceea și insist să veniți în România. Prezența dumneavoastră ar face atât de bine artei!
Asistenta de regie se apropie de noi și îi șoptește:
- Masa e gata, Peter.
Plec însoțită de regizorul tehnic al lui Brook, Jean Guy Lecas, pe care îl cunoscusem în România și care îmi promisese că voi vizita teatrul Bouffes du Nord.
Întru cu el în sala cu scenă arsă, înaintez printre texte aruncate pe jos și instrumente africane de percuție. Brook nu lasă pe nimeni să asiste la repetiții decât în cazuri excepționale. Îl întreb pe Jean Guy de ce repetă în franceză un text shakespearian.
- Fiindcă îl vom juca în Franța! răspunde Jean Guy cu un zîmbet mic și înțelegător în colțul gurii.
- Dar sala nu are nici un fel de dotare tehnică!
- Într-adevăr. Asta și face unicitatea spațiului. Nici un alt regizor nu vrea să lucreze aici. Eu sînt de 15 ani tehnicianul lui Peter Brook și rezolv singur problemele tehnice specifice pe care le presupune acest spațiu fără dotări speciale.
- Asta vă place mai mult decât să lucrați într-un teatru care deține toată gama de invenții tehnice pentru industria spectacolului?
- Bineînțeles că îmi place mai mult. Mi se pare o muncă într-adevăr creatoare. Și, apoi, lucrez cu cel mai mare regizor al acestor timpuri.
- Îi iubiți?
- Enorm. Toată lumea îl lubește.
- Credeți că va veni în România?
- Dacă a promis, va veni.

Ulterior, evenimentele din 13, 14, 15 iunie l-au determinat pe Peter Brook să-și retragă promisiunea. Vizitindu-l la Paris, Ion Caramitru, căruia Brook l-a acordat privilegiul de-a asista la una dintre repetițiile la Furtuna, a reușit să-l reînvie dorința de-a veni în țara noastră.

- Cum, a spus Brook, să vin acolo unde oamenii de artă și intelectualii sînt bătuți pe străzi ziua în amiaza mare fără ca nimeni să intervină?
- Da. Acolo trebuie să veniți. Pentru că, venind, dați o imensă satisfacție morală și mult curaj acestor oameni de artă și acestor intelectuali din România, pe care evenimentele din 13, 14, 15 iunie l-au făcut să se simtă atât de singuri și atât de amenințați.
- Bine. Am înțeles.

O stagiune de toamnă teatrală cu Trilogia greacă la Teatrul Național, cu o piesă despre Revoluția din decembrie, scrisă de autoarea dramatică Caryl Churchill și jucată de englezi și un invitat de onoare: Peter Brook. „O, brave new world...”

Ellen Stewart- o americană la București

Și-a început conferința de presă întrebându-i ea pe cei prezenți în sală cine sînt și de ce au venit s-o vadă. Era în România pentru cea de-a cincisprezecea oară, avea deja mulți cunoscuți, dintre care o parte au venit la conferință să o redescopere (cu drag), să-i aducă un buchet de flori (ca Irina Petrescu, sau să o asculte pur și simplu.

Asistase la unele repetiții generale ale Trilogiei lui Andrei Șerban, le vorbise actorilor, dansase alături de ei, îl spusese directorului economic al Naționalului, d-l Vinătoru, că la premiera Trilogiei ar trebui puse în fața teatrului urne grecești enorme care să ardă zi și noapte, iar din banii diurnei primite pentru durata călătoriei la București își cumpărase o geantă mare din plastic gri, pe care s-o poată „tîrî peste tot”, fără să-i pară rău c-o strică.

Această negresă excentrică și sentimentală care a oferit cu atîta generozitate șanse nenumărate unor artiști ajunși celebri mai apoi, directoroarea Teatrului „La Mama”, unde face decoruri, costume, regie cu tot atîta naturalețe cu cîntă spală pe jos atunci cînd e nevoie, este una dintre cele mai îndrăgostite de teatru ființe pe care le-am văzut vreodată.

„La Mama” a făcut întotdeauna teatru într-o modalitate care așază comunicarea înaintea oricărui alt scop al faptului artistic. De asemenea, „La Mama” l-a lăsat pe artist să-și urmeze propria cale, nu i-a impus nimic. L-a lăsat să încerce. (...)

Cînd eram tînără și aveam o slujbă oarecare, înainte de a face teatru, duminica îmi plăcea să iau metroul și să merg undeva la marginea orașului, ca să văd lucruri noi și să ies din monotonia vieții mele de atunci. O dată, mergînd așa, am ajuns la o dugheană a unui evreu micuț, care vindea ceva și care m-a îmbiat să cumpăr. I-am spus că nu pot cumpăra, fiindcă n-am bani, dar între mine și evreu s-a născut dintr-o dată o asemenea simpatie, încît acesta m-a invitat în dugheană și i-am cunoscut familia, și am devenit fata lor. Acest evreu era din România și el m-a învățat că datoria unui om pe Pămînt este să poarte, asemenea unui vînzător ambulant, o tarabă cu lucruri de tot felul, din care oamenii să-și aleagă ce le place mai mult. Teatrul „La Mama” a fost taraba mea. Am purtat-o peste tot în lume și cei care au vrut să ia, au luat ce le-a plăcut. Aceasta e menirea teatrului, cred eu.

Este extraordinar atunci cînd o noțiune atît de abstractă, și de complicată, și de vagă - libertatea - coboară printre noi sub forma unei ființe. Pe care, de astă dată, o cheamă Ellen Stewart.

CORINA ȘUTEU